

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՉՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Մանկավարժություն և հոգեբանություն
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Լ.Գ. Բաղդասարյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 3-

«_20_» սեպտեմբեր 2023 թ.

– ՄՀ/Բ-044 Սոցիալական աշխատանքի հիմունքներ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասից դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6 ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

/դասից մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

011301.03.6 ԱՌՅԱԼԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

/դասից կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

մանկավարժություն և հոգեբանություն

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

առկա _____

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

առկա 3-րդ կուրս, 5-րդ կիսամյակ

հեռակա _____

Դասախոս(ներ)

մ.գ.թ., դոցենտ Զ. Գրիգորյան

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ

grigzara@yahoo.com

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	...
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	...
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	...
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	...
8.	Դասավանդման մեթոդներ	...
9.	Ուսումնառության մեթոդները	...
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	...
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ	...
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.....	...
12.1.	Դասախտությունների ուսումնամեթոդական քարտ	...
12.2.	Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	...
12.3.	Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ.....	...
12.4.	Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	...
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում.....	...
14.	Գնահատում.....	...
14.1.	Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.....	...
14.2.	Հարցաշար.....	...
14.3.	Գնահատման չափանիշներ.....	...
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ.....	...

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.
«Սոցիալական աշխատանքի հիմունքներ» դասընթացը կարևորվում է սոցիալական մանկավարժության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 011301.03.6 ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Ընդհանուր մասնագիտական» կրթամասում:
  2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.
    - 2.1. Դասընթացի նպատակն է ձևավորել համապատասխան գիտելիքներ սոցիալական աշխատանքի՝ որպես մասնագիտական գործունեության, այլ գիտությունների միջև գոյություն ունեցող կապի, սոցիալական աշխատանքի գործնական սկզբունքների և հիմնական ձևերի, ինչպես նաև հիմնական արժեքների վերաբերյալ:
    - 2.2. Դասընթացի խնդիրներն են
      - ✓ ծանոթացնել սոցիալական աշխատանքի ընդհանուր բնութագրին և հասկացական հիմքերին;
      - ✓ բացատրել սոցիալական աշխատանքի՝ որպես մասնագիտական գործունեության, առաջացման և ձևավորման գործընթացի տրամաբանությունը;
      - ✓ ներկայացնել սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտը;
      - ✓ ծանոթացնել սոցիալական աշխատանքում ընդունված էթիկակական նորմերին;
      - ✓ ներկայացնել դեպքի վարման գործընթացը:
  3. «Սոցիալական աշխատանքի հիմունքներ» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Սոցիալական քաղաքականություն», «Սոցիալական հոգեբանություն» դասընթացներից:
  4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը.
    - դասընթացի տեսական հիմքերը;
    - տարբեր սոցիալական խմբերի հետ տարվող սոցիալական աշխատանքի հիմնական մեթոդները;
    - սոցիալական աշխատանքի սոցիալ-մանկավարժական տեխնոլոգիաները;
    - դասընթացի հիմնական հասկացությունները, դրանց պատմական զարգացման և ժամանակակից կիրառման տրամաբանությունը հետազոտական պրակտիկայում:
- Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կրերի հետևյալ կոմպետենցիաները.
- Դասընթացի ուսուցման գործընթացը ուղղված է հետևյալ*

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

-ընդհանրական գործիքային կոմպետենցիաների (այսուհետ ԳԿ) ձևավորմանը.

- վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
- կազմակերպելու և պլանավորելու ունակություն,
- հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ,
- մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
- տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն,
- մանկավարժական խնդիրների լուծում,
- որոշումների ընդունում:

-ընդհանրական միջանձնային կոմպետենցիաների (այսուհետ ՄՀԿ) ձևավորմանը.

- քննադատական վերլուծության և ինքնաքննադատման ունակություն,
- թիմային աշխատանք,
- միջանձնային ունակություններ,
- միջառարկայական թիմում աշխատելու ունակություն,
- այլ ոլորտների փորձագետների հետ շփվելու ունակություն,
- բազմաձևության և բազմամշակութայնության ընդունում,
- միջազգային միջավայրում աշխատելու ունակություն,
- բարոյական արժեքներ:

ընդհանրական համակարգային կոմպետենցիաների (այսուհետ ՀԳԿ) ձևավորմանը:

- գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
- հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
- սովորելու ունակություն,
- նոր իրավիճակներին հարմարվելու ունակություն,
- նոր գաղափարներ առաջ քաշելու (ստեղծագործելու) ունակություն,
- առաջնորդի հատկություններ,
- ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,
- նախագծեր մշակելու և դրանք կառավարելու ունակություն,
- նախաձեռնողականություն և ձեռներեցություն,
- որակի կարևորության գիտակցում,
- հաջողության ձգուում:

առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաների (այսուհետ ԱԿ) ձևավորմանը:

- դրսևորել մասնագիտության պատմության և հիմունքների իմացություն,

- հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
- համապատասխան համատեքստում ընկալել և մեկնաբանել նոր տեղեկատվությունը,
- ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
- հասկանալ և օգտագործել քննադատական վերլուծության տեսությունների զարգացման մեթոդները,
- ցուցաբերել ուսումնասիրման ոլորտում հետազոտությունների որակի իմացություն,
- դրսնորել ժամանակակից խոր գիտելիքներ մասնագիտական ոլորտում,
- քննադատորեն գնահատել և մեկնաբանել տեսության ու պրակտիկայի նորագույն ձեռքբերումները,
- տիրապետել ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանալ մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
- ունակ լինել ուրույն, թեկուզ և փոքր ներդրում կատարելու տվյալ առարկայական ոլորտում,
- ցուցաբերել ինքնուրույնություն և ստեղծագործական մոտեցում տվյալ առարկայական ոլորտում գործունեություն ծավալելիս,
- տիրապետել տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

Դասընթացի ընթացքում կիրականանա ծրագրի ավարտական պահանջներով նախատեսված հետևյալ ուսուցչական կոմպետենցիաների զարգացումը.

- հանձնառություն սովորողների առաջարիմության և ձեռքբերումների նկատմամբ (Ու1),
- ուսուցման ժամանակակից մեթոդները և տեխնոլոգիաները ուսումնասիրելու, ներդնելու կարողություն (Ու2),
- առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն (Ու4),
- ուսուցման բարենպաստ միջավայր ստեղծելու կարողություն (Ու5),
- ժամանակը արդյունավետ օգտագործելու հմտություն (Ու6),
- սեփական գործունեության արդյունքները գնահատելու և վերլուծելու կարողություն (Ու7),
- մասնագիտական կատարելագործման անհրաժեշտության գիտակցում (Ու8):

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի

պահանջների².

«Սոցիալական աշխատանքի հիմունքներ» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, տարբեր սոցիալական խմբերի հետ աշխատանքում և մանկավարժության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	5 կրեդիտ/150ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	32	
Գործնական աշխատանք	32	
Սեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք	12	
Ինքնուրույն աշխատանք	74	
Ընդամենք	150	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրազումարային քննություն)	քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները³.

- Դասախոսությունը դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ձանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ խմացարանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը

² Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

³ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացնել կատարել:

ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական դեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջարրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
  - **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:
- Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:
- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:
  - Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն
  - **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական դեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական դեկավարության:
  - **Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁴**
    - **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էռարջունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր,

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացնել ուսումնական կատարել:

ձեռնարկներ և այլն):

- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսուե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Վլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարրեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսոր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցագրուց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հասուլ գրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգավահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են⁵** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, **թեմատիկ սեմինար**, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր....
9. **Ուսումնառության մեթոդներն են⁶** մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, այցուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սիսեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

⁵ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁷.

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		Պատմություն	Ավագանություն	Գիտական	Առողջապահություն	Հնագիտական
1.	Սոցիալական աշխատանքի սահմանումը: 1. Հասարակություն, սոցիալական խմբեր: 2. Հասարակության կառուցվածք: 3. Սոցիալական ինստիտուտ, տեսակները: 4. Անհատի կարիքները, Մասնուի պահանջմունքների բուրգը: 5. Սոցիալական աշխատանքի տարրերը:	6			4	2
2.	Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտը: Ժամանակակից կառուցվածքային մոտեցումը սոցիալական աշխատանքի մեջ: Ժամանակակից ախտորոշման և գործառնական մոտեցումները սոցիալական աշխատանքի մեջ: Բնակչության սոցիալական պաշտպանության համակարգում պետական և ոչ պետական կազմակերպություններ:	6			6	2
3.	Սոցիալական աշխատանի հիմնական հասկացություններ: 1. Սոցիալական նորմեր: 2. Սոցիալական արժեքներ: 3. Սոցիալական վերահսկողություն: 4. Սանկցիաներ, դրանց դասակարգումը:	6			6	2

⁷ Նման է օրացուցային պլանին

4.	Սոցիալական աշխատանքի որպես մասնագիտության առաջացման պատմությունը: 1. Բժշկական սոցիալական աշխատանք: 2. Սոց. աշխատանք կրթական համակարգում: 3. Անհատական սոցիալական աշխատանք: 4. Խմբային սոցիալական աշխատանք: 5. Համայնքային սոցիալական աշխատանք:	6		4		
5.	Սոցիալական աշխատանքը որպես սոցիալական ինստիտուտ: 1. Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի գործառույթները: 2. Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի դերային համակարգը: 3. Առողջապահական հաստատություններում սոցիալական աշխատողի կողմից իրականացվող դերերը: 4. Սոցիալական աշխատողի դերը երեխաներին, երիտասարդներինև ընտանիքներին ուղղված ծառայություններում: Սոցիալական աշխատողի դերը արդարադատության համակարգում:	4		6	4	
6.	Դեպքի հետ սոցիալական աշխատանքի բնութագիրը: 1. Հիմնախնդրի ձանաչում և սահմանում: 2. Նպատակի սահմանում: 3. Նախնական պայմանագիր: 4.Գնահատում: 5.Գործողությունների փուլ: 6. Արդյունքների գնահատում:	4		6	2	
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		32		32	12	

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		

1.	Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы: Учебник / М.Н. Гуслова.	М.: Академия, 2008. - 304 с.
2.	Майстер, Е.Е. Основы социальной работы Учеб.-метод. материалы / Е.Е. Майстер. -	М.: ПСТГУ, 2010. - 72 с.
3.	Павленок, П.Д. Основы социальной работы: Учебник / П.Д. Павленок. -	М.: Инфра-М, 2012. - 534 с.

Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)

1.	Анбрехт, Т. А. Социальная защита отдельных категорий граждан: учеб. пособие для СПО / Т. А. Анбрехт.	Москва: Издательство Юрайт, 2019. — 285 с.
2.	Кононова, Л. И. Технология социальной работы: учебник для бакалавров / Л. И. Кононова, Е. И. Холостова; отв. ред. Л. И. Кононова, Е. И. Холостова. —	Москва: Издательство Юрайт, 2019. — 503 с.
3.	Приступа Е.Н. Технология социальной работы с семьей и детьми: учебник и практикум для СПО / Е. Н. Приступа [и др.]; под ред. Е. Н. Приступы.	Москва: Издательство Юрайт, 2019. — 465 с.

Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)

1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1 Դասախոսաւթյունների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁸
1.	Սոցիալական աշխատանքի սահմանումը	1. Հասարակություն, սոցիալական խմբեր: 2. Հասարակության կառուցվածք: 3. Սոցիալական ինստիտուտ, տեսակները:	2	

⁸ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		4. Անհատի կարիքները, Մասլոուի պահանջմունքների բուրգը: 5. Սոցիալական աշխատանքի տարրեր:		
2.	Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտը:	1. Ժամանակակից կառուցվածքային մոտեցումը սոցիալական աշխատանքի մեջ: 2. Ժամանակակից ախտորոշման և գործառնական մոտեցումները սոցիալական աշխատանքի մեջ: 3. Բնակչության սոցիալական պաշտպանության համակարգում պետական և ոչ պետական կազմակերպություններ:		
3.	Սոցիալական աշխատանքի հիմնական հասկացություններ:	1. Սոցիալական նորմեր: 2. Սոցիալական արժեքներ: 3. Սոցիալական վերահսկողություն: 4. Սանկցիաներ, դրանց դասակարգումը:	2	
4.	Սոցիալական աշխատանքի որպես մասնագիտության առաջացման պատմությունը:	1. Բժշկական սոցիալական աշխատանք: 2. Սոց. աշխատանք կրթական համակարգում: 3. Անհատական սոցիալական աշխատանք: 4. Խմբային սոցիալական աշխատանք: 5. Համայնքային սոցիալական աշխատանք:	2	

5.	<p>Սոցիալական աշխատանքը որպես սոցիալական ինստիտուտ:</p>	<p>1. Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի գործառույթները:</p> <p>2. Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի դերային համակարգը:</p> <p>3. Առողջապահական հաստատություններում սոցիալական աշխատողի կողմից իրականացվող դերերը:</p> <p>4. Սոցիալական աշխատողի դերը երեխաներին, երիտասարդներին և ընտանիքներին ուղղված ծառայություններում:</p> <p>5. Սոցիալական աշխատողի դերը արդարադատության համակարգում:</p>	2	
6.	<p>Դեպքի հետ սոցիալական աշխատանքի բնութագիրը:</p>	<p>4. Հիմնախնդրի ձանաչում և սահմանում:</p> <p>5. Նպատակի սահմանում:</p> <p>6. Նախնական պայմանագիր:</p> <p>7. Գնահատում:</p> <p>8. Գործողությունների փուլ:</p> <p>9. Արդյունքների գնահատում:</p>	2	

12.2. Ինքնուրույն աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Սուլգման ձևը	Գրականություն ⁹
1.	1. Առանձնացրեք սոցիալական աշխատանքի ձևավորման, զարգացման և տարածման հիմնական փուլերը:		2	ինքն իրեն, խումբը պատասխանողին, դասախոսն ամրողացնում է	<p>1. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы: Учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Академия, 2008. - 304 с.</p> <p>2. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Academia, 2014. - 447 с</p> <p>3. Коныгина, М.Н. Этические основы социальной работы: Учебное пособие / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Проспект, 2016. - 160 с</p> <p>4. Коныгина, М.Н. Профессионально-этические основы социальной работы / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Академический проект, 2011. - 187 с</p>
2.	Փորձեք վերլուծել ՀՀ-ում սոցիալական աշխատանքի կայացման ներկայիս փուլի հիմնախնդիրները:		2	ինքն իրեն, խումբը պատասխանողին, դասախոսն ամրողացնում է	<p>1. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы: Учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Академия, 2008. - 304 с.</p> <p>2. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Academia, 2014. - 447 с</p> <p>3. Коныгина, М.Н. Этические основы социальной работы: Учебное пособие / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Проспект, 2016. - 160 с</p> <p>4. Коныгина, М.Н. Профессионально-этические основы социальной работы / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Академический проект, 2011. - 187 с</p>
3	Տարբերակեք այն մասնագիտական դերերը, որոնք կարող են կատարել		2	ինքն իրեն, խումբը պատասխանողին, դասախոսն	<p>1. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы: Учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Академия, 2008. - 304 с.</p> <p>2. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы</p>

⁹ Հատ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	սոցիալական աշխատող:			ամբողջացնում է	учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Academia, 2014. - 447 с 3. Коныгина, М.Н. Этические основы социальной работы: Учебное пособие / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Проспект, 2016. - 160 с 4. Коныгина, М.Н. Профессионально-этические основы социальной работы / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Академический проект, 2011. - 187 с
4.	Փորձեք նկարագրել իրավիճակներ, որոնցում իրականացվում են սոցիալական աշխատողի դերերը:				1. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы: Учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Академия, 2008. - 304 с. 2. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Academia, 2014. - 447 с 3. Коныгина, М.Н. Этические основы социальной работы: Учебное пособие / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Проспект, 2016. - 160 с 4. Коныгина, М.Н. Профессионально-этические основы социальной работы / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Академический проект, 2011. - 187 с
5.	Ինչ էթիկական երկնտրանքների կարող է հանդիպել սոցիալական աշխատողը մասնագիտական գործունեության ընթացքում և ինչպես կարելի է վերլուծել դրանք:				1. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы: Учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Академия, 2008. - 304 с. 2. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Academia, 2014. - 447 с 3. Коныгина, М.Н. Этические основы социальной работы: Учебное пособие / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Проспект, 2016. - 160 с 4. Коныгина, М.Н. Профессионально-этические основы социальной работы / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Академический проект, 2011. - 187 с
6.	Փորձեք առանձնացնել մի սոցիալական դեպք և նկարագրեք այն				1. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы: Учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Академия, 2008. - 304 с. 2. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Academia, 2014. - 447 с

խորհրդառուի հետ տարվող սոցիալական աշխատանքի գործընթացի փուլերին համապատասխան:				<p>3. Коныгина, М.Н. Этические основы социальной работы: Учебное пособие / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Проспект, 2016. - 160 с</p> <p>4. Коныгина, М.Н. Профессионально-этические основы социальной работы / М.Н. Коныгина, Е.Б. Горлова. - М.: Академический проект, 2011. - 187 с</p>
---	--	--	--	--

12. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկան հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաշափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգաքննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁰:

12.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգաքննություններ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

12.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

¹⁰«Կանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

12.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Սոցիալական աշխատանքի առաջացումն ու զարգացումը:
  2. Սոցիալական աշխատանքի հիմնական գաղափարները:
  3. Սոցիալական աշխատանքի առարկան ու խնդիրները և կապը այլ առարկաների հետ:
  4. Սոցիալական աշխատողին ներկայացվող ժամանակակից պահանջներ:
  5. Սոցիալական աշխատանքի էթիկական սկզբունքները և երկրնտրանքները:
  6. Սոցիալական աշխատանքը որպես սոցիալական ինստիտուտ
  7. Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի գործառույթները
  8. Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի դերային համակարգը
  9. Առողջապահական հաստատություններում սոցիալական աշխատողների կողմից կատարվող դերերը
  10. Սոցիալական աշխատողների դերը երեխաներին, երիտասարդությանը և ընտանիքներին սպասարկող ծառայություններում
  11. Սոցիալական աշխատողի դերը արդարադատության համակարգում
  12. Բնակչության սոցիալական պաշտպանության հիմնական մոդելները
  13. Բնակչության սոցիալական պաշտպանության համակարգում պետական և ոչ պետական կազմակերպություններ:
  14. Բնակչության տարբեր խմբերի սոցիալական սպասարկումը:
  15. Ծառայություններ՝ կապված երեխաների դաստիարակության և խնամքի հետ:
  16. Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտը
  17. Ժամանակակից կառուցվածքային մոտեցումը սոցիալական աշխատանքի մեջ
  18. Ժամանակակից ախտորոշման և գործառնական մոտեցումները սոցիալական աշխատանքի մեջ
  19. Սոցիալական աշխատանք երեխաների հետ:
  20. Սոցիալական աշխատանք անբարենպաստ ընտանիքների հետ:
  21. Սոցիալական աշխատանք կանանց հետ:
  22. Սոցիալական աշխատանք տարեցների հետ:
- a. Գնահատման չափանիշները¹¹.

¹¹ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝

1. Մասնակցությունը դասընթացին (ընդհանուր գնահատականի 20%-ը կամ 20միավոր)

- Գնահատման մեթոդ՝
  - Հաճախումների հաշվառում
- Գնահատման չափանիշները՝
  - ներկայություն:

2. Մասնակցությունը գործնական, լաբորատոր աշխատանքներին (գումարային 20միավոր)

- Գնահատման մեթոդ՝
  - Նյութի գիտական, համակարգված ձևակերպում,
  - Ինքնուրույն եզրահանգումներ, սեփական տեսակետի ներկայացում,
  - Նյութը ներկայացնելիս երկու և ավելի գիտական աղբյուրների օգտագործում,
  - Գրաֆիկական պատկերների, աղյուսակների, տեսաներկայացման առկայություն:

3. Ինքնուրույն աշխատանքներ(ընդհանուր գնահատականի 20%-ը գումարային 20միավոր)

- Գնահատման մեթոդ՝
  - Ստեղծագործական մոտեցման առկայություն,
  - Հետազոտական աշխատանքի առկայություն,
  - Ինքնուրույն դատողություններ,
  - Առաջարկություններ:

5. Քննություն (ընդհանուր գնահատականի 40%-ը, կամ 40 միավոր, երկու ընթացիկ քննությունների գումարային արժեք)

- Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդ՝
  - հարցաշարային ընթացիկ բանավոր քննություն:
- Գնահատման չափանիշները՝
  - պատասխանել 4 հարցերին /յուրաքանչյուր հարցը 5 միավոր/, վաստակել 20 միավոր: 8 միավոր վաստակելու դեպքում ստանում է դրական գնահատական:

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6 ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ,

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

011301.03.6 ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ,

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՄՀ/Բ-044 Սոցիալական աշխատանքի հիմունքներ			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-րդ կուրս, 5-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	72	Դասախոսություն	32
			Մեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	12
			Գործնական աշխատանք	32
	Բնքնուրույն	74		
	Ընդամենը	150		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Զնավորել գիտելիքներ սոցիալական աշխատանքի՝ որպես մասնագիտական գործունեության, այլ գիտությունների միջև գոյություն ունեցող կապի, սոցիալական աշխատանքի գործնական սկզբունքների և հիմնական ձևերի վերաբերյալ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ul style="list-style-type: none"> դասընթացի տեսական հիմքերը; տարբեր սոցիալական խմբերի հետ տարբող սոցիալական աշխատանքի հիմնական մեթոդները; սոցիալական աշխատանքի սոցիալ-մանկավարժական տեխնոլոգիաները; դասընթացի հիմնական հասկացությունները, որանց պատմական զարգացման և ժամանակակից կիրառման տրամաբանությունը հետազոտական պրակտիկայում: <p><i>Հմտություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> տարբեր սոցիալական խմբերի հետ աշխատանքում գործունեության մասնագիտական հմտություններին; 			

	<ul style="list-style-type: none"> սոցիալական աշխատանքում ընդունված էթիկական նորմերին; <p>Կարողունակություն</p> <ul style="list-style-type: none"> ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում; սոցիալական աշխատանքի հիմնական ուղղություններին, առաջնահերթ խնդիրներին, կանխարգելման համակարգի ինստիտուցիոնալացված համակարգին; սոցիալական աշխատանքի՝ որպես մասնագիտական գործունեության, առաջացման և ձևավորման գործընթացի տրամաբանությանը:
Դասընթացի բովանդակությունը	<ol style="list-style-type: none"> Սոցիալական աշխատանքի սահմանումը: 2.Սոցիալական աշխատանի հիմնական հասկացություններ: 3. Սոցիալական աշխատանքի որպես մասնագիտության առաջացման պատմությունը: 4.Սոցիալական աշխատանքը որպես սոցիալական ինստիտուտ: 5.Դեպքի հետ սոցիալական աշխատանքի բնութագիրը:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	<p>Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքներին հասնելու ընթացքի գնահատում՝</p> <ol style="list-style-type: none"> Մասնակցությունը գործնական, լարորատոր աշխատանքներին (գումարային 40 միավոր) <ul style="list-style-type: none"> Գնահատման մեթոդ՝ <ul style="list-style-type: none"> Նյութի գիտական, համակարգված ձևակերպում, Ինքնուրույն եզրահանգումներ, սեփական տեսակետի ներկայացում, Նյութը ներկայացնելիս երկու և ավելի գիտական աղբյուրների օգտագործում, Գրաֆիկական պատկերների, աղյուսակների, տեսաներկայացման առկայություն: Ինքնուրույն աշխատանքներ(ընդհանուր գնահատականի 20%-ը գումարային 20միավոր) <ul style="list-style-type: none"> Գնահատման մեթոդ՝ <ul style="list-style-type: none"> Ստեղծագործական մոտեցման առկայություն, Հետազոտական աշխատանքի առկայություն, Ինքնուրույն դատողություններ, Առաջարկություններ: Քննություն (ընդհանուր գնահատականի 40%-ը, կամ 40 միավոր, երկու ընթացիկ քննությունների գումարային արժեքը) <ul style="list-style-type: none"> Ստուգման ձևը և գնահատման մեթոդ՝

	<ul style="list-style-type: none"> - հարցաշարային ընթացիկ բանավոր քննություն: ▪ Գնահատման չափանիշները՝ - պատասխանել 4 հարցերին, յուրաքանչյուր հարցը 5 միավոր և վաստակել 20 միավոր: <p>8 միավոր վաստակելու դեպքում ստանում է դրական գնահատական:</p>
Գրականություն	<p>Պարտադիր՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гуслова, М.Н. Теоретические основы социальной работы: Учебник / М.Н. Гуслова. - М.: Академия, 2008. - 304 с. 2. Майстер, Е.Е. Основы социальной работы Учеб.-метод. материалы / Е.Е. Майстер. - М.: ПСТГУ, 2010. - 72 с. 3. Павленок, П.Д. Основы социальной работы: Учебник / П.Д. Павленок. - М.: Инфра-М, 2012. - 534 с. <p>Լրացուցիչ-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анбрехт, Т. А. Социальная защита отдельных категорий граждан: учеб. пособие для СПО / Т. А. Анбрехт. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2019. — 285 с. 2. Кононова, Л. И. Технология социальной работы: учебник для бакалавров / Л. И. Кононова, Е. И. Холостова; отв. ред. Л. И. Кононова, Е. И. Холостова. — Москва: Издательство Юрайт, 2019. — 503 с.